

V Praze 2. října 2019

Výtisk č.:

S t a n o v i s k o
Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí

k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů

I.

K celkovému zaměření návrhu

Ministerstvo spravedlnosti předkládá návrh zákona, kterým se mění zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „novela zákona o státním zastupitelství“ či „novela“).

Hlavním cílem předkládané novely je změna právní úpravy postavení vedoucích státních zástupců. S ohledem na snahu o zvýšení nezávislosti vedoucích státních zástupců, eliminaci rizika jejich možného vnějšího ovlivňování zejména ze strany exekutivy a zajištění transparentnosti jejich výběru jsou zaváděna následující opatření: funkční období vedoucích státních zástupců, povinná výběrová řízení na místa vedoucích státních zástupců a jejich odvolatelnost pouze v rámci kárného řízení; zároveň dochází k zavedení kárné odpovědnosti pro kárné provinění vedoucího státního zástupce (odlišné od kárného provinění státního zástupce).

Novela mimo jiné reaguje i na požadavky praxe státního zastupitelství a přichází tak se změnami v oblasti výkonu netrestní agendy (zavedení možnosti nejvyššího státního zástupce zrušit příkazy a nařízení vydaná státním zástupcem při výkonu dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda, zakotvení oprávnění státního zastupitelství provádět potřebná zjištění k získání poznatků k výkonu netrestní působnosti aj.), dále zakotvuje například změny v úpravě vymezení úkolů, které mohou činit právní čekatelé, zavádí evidenční ochranu státních zástupců a další.

II.

Vztah k vládní protikorupční politice

Vláda se v programovém prohlášení ve vztahu ke státnímu zastupitelství a státním zástupcům zavázala k předložení změny ve státním zastupitelství pro jeho účinnější správu

a posílení odpovědnosti státních zástupců a to při přísném respektování nezávislosti soudců i státních zástupců a mezinárodních doporučení v této oblasti.

Závazek předložit novelu zákona o státním zastupitelství je rovněž uveden ve Vládní koncepci boje s korupcí na léta 2018 až 2022, která uvádí, že novela posílí záruky nezávislosti státního zastupitelství a státních zástupců tak, aby byla garantována absence politického ovlivňování výkonu pravomocí v trestní oblasti včetně korupčních věcí.

Novela je předkládána rovněž ke splnění úkolů vyplývajících z mezinárodních doporučení Skupiny států proti korupci (GRECO) uplatněných v rámci čtvrtého kola hodnocení – prevence korupce ve vztahu ke členům Parlamentu, soudcům a státním zástupcům, doporučení z fáze 3 a 4 hodnocení České republiky Pracovní skupinou OECD proti zahraničnímu podplácení a doporučení z prvního cyklu hodnocení Úmluvy OSN proti korupci (UNCAC).

Předkládaná novela o státním zastupitelství byla v rámci projednávání Plánu legislativních prací vlády na rok 2019 zařazena mezi právní normy, které budou projednány Radou vlády pro koordinaci boje s korupcí.

III.

Způsob projednání návrhu

Novela byla rozeslána do standardního připomínkového řízení, v rámci něhož zaslalo zásadní připomínky 7 povinných připomínkových míst (Ministerstvo vnitra, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo obrany, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Úřad pro ochranu osobních údajů a zmocněnkyně vlády pro lidská práva). **Po proběhlém vypořádání těchto připomínek je návrh předkládán bez rozporu.** Doporučující připomínky byly v návrhu zohledněny.

Z připomínkových míst uvedených v článku 5 odst. 1 písm. d) až f) Legislativních pravidel vlády k návrhu zákona uplatnilo připomínky podstatné povahy Nejvyšší státní zastupitelství. Zásadní připomínky se týkaly:

- započitatelnosti praxe soudce do délky praxe potřebné pro jmenování do funkce nejvyššího státního zástupce (nesouhlas se započitatelností),
- délky funkčního období nejvyššího státního zástupce (požadavek delšího, desetiletého funkčního období),
- zákazu opakování funkce pro vrchního a krajského státního zástupce (požadavek na možnost jednou opakovat výkon této funkce u stejného státního zastupitelství),
- složení výběrové komise a způsobu jmenování jejích členů (nesouhlas s tím, aby měl ministr rozhodující vliv na složení komise; požadavek, aby mohl navrhovatel rozhodujícím způsobem ovlivnit složení komise; nesouhlas s tím, aby členem výběrové komise byl soudce),
- přechodných ustanovení (požadavek na stejný způsob stanovení data pro skončení výkonu funkce vrchního státního zástupce jako u krajského a okresního státního zástupce; požadavek, aby nejvyššímu státnímu zástupci ode dne nabytí účinnosti plynulo celé nové funkční období; poukaz na to, že při stanovení pevného data pro nejvyššího státního zástupce a vrchní státní zástupce se nezohledňuje, že by mohli skončit ve funkci před tímto datem a nový funkcionář by pak měl kratší funkční

období; nejasná formulace přechodných ustanovení týkajících se zákazu opakování funkce pro okresní státní zástupce) a

- účinnosti (požadavek na co nejrychlejší nabytí účinnosti zákona).

Předmětné připomínky byly zčásti akceptovány, pokud jde o způsob výběru soudce do výběrové komise (bylo navrženo variantní řešení omezující ministra při výběru soudce), přechodných ustanovení (bylo navrženo variantní řešení, které ve druhé variantě vyhovuje požadavku vůči vrchním státním zástupcům; byla doplněna úprava týkající se případu, kdy by stávající nejvyšší státní zástupce skončil ve funkci před datem stanoveným pro skončení výkonu funkce; bylo zpřesněno přechodné ustanovení týkající se zákazu opakování výkonu funkce tak, aby bylo zřejmé, že platí i pro okresní státní zástupce) a účinnosti (datum nabytí účinnosti bylo změněno na 15. den po dni vyhlášení zákona ve Sbírce zákonů).

Pro úplnost lze uvést, že v rámci připomínkového řízení byla mj. také oslovena vrchní a krajská státní zastupitelství, Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní a krajské soudy, Unie státních zástupců a Soudcovská unie. Kromě toho uplatnila připomínky k návrhu také nevládní organizace Rekonstrukce státu a Česká pirátská strana. Jimi uplatněné podstatné připomínky se týkaly zejména délky funkčního období nejvyššího státního zástupce, rovnocennosti praxe soudce s praxí státního zástupce jakožto požadavku na osobu nejvyššího státního zástupce, omezení opakování výkonu funkce vedoucích státních zástupců, složení výběrové komise, způsobu jmenování jejích členů, přechodných ustanovení a účinnosti. Tyto připomínky byly částečně zohledněny, pokud jde o způsob jmenování členů výběrové komise, přechodná ustanovení a účinnost.

V důsledku vypořádání uplatněných připomínek je novela ve dvou otázkách vládě předkládána variantně, a to:

a) **v otázce jmenování pátého člena výběrové komise (§ 10d).** Podle první varianty bude soudce jmenován členem výběrové komise po dohodě ministra spravedlnosti s předsedou soudu, u něhož působí státní zastupitelství, jehož vedoucí má být podle výsledku výběrového řízení jmenován. Podle druhé varianty může být pátým členem jmenován pouze předseda či místopředseda soudu, který se profesně věnuje trestnímu soudnictví, a byl vylosován (čímž je role ministra pouze administrativní, je vyloučena jakákoli jeho úvaha).

b) **v otázce přechodných ustanovení.** První varianta vychází z původně navrhovaného modelu (tzv. manažerský nebo hierarchický model), který reflektuje požadavek, aby nově jmenovaný vedoucí státní zástupce mohl participovat na výběru vedoucích státních zástupců bezprostředně nižších státních zastupitelství (naopak není logický požadavek, aby „starý“ nejvyšší státní zástupce ovlivňoval výběr nových funkcionářů soustavy státního zastupitelství, když za její chod již nebude odpovědný). Vzhledem k množství výběrových řízení se nenavrhuje „hierarchický přístup“ v krystalicky čisté podobě, ale okresní a krajské státní zástupci pro tyto účely tvoří jednu skupinu, která je vnitřně rozčleněna podle délky dosavadního výkonu funkce. Druhá varianta navazuje konec funkčního období vrchních, krajských a okresních státních zástupců na datum, kdy nastoupili do svých funkcí. Z důvodů uvedených výše je i v této variantě ukončení výkonu funkce nejvyššího státního zástupce stanoveno pevným datem dříve (31. 12. 2023), tak, aby mohl participovat na výběru nových vedoucích státních zástupců.

IV.
Návrh změn

Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí doporučuje návrh zákona vrátit předkladateli k zapracování připomínek Nejvyššího státního zastupitelství zásadní povahy.

V.
Závěr

Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí doporučuje vládě v souladu s článkem 4 odst. 2 písm. b) Jednacího řádu Rady pro koordinaci boje s korupcí neschválit materiál „Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů“ v předloženém znění a doporučuje jej vrátit předkladateli k zapracování připomínek Nejvyššího státního zastupitelství zásadní povahy.

Ing. Andrej Babiš v. r.
předseda Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí